

ข่าวประจำวันพุธที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ.2559

ข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

"รัฐศาสตร์การเมืองเรื่องข้าว"

ดร.โกร่ง แนะรัฐ "นโยบายรายได้" แก้ปัญหาจุกอก

นายวีรพงษ์ รามางกูร อดีตรองนายกรัฐมนตรีและ รมว.คลัง ให้ความเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ราคาข้าวในปัจจุบันนี้ในหัวข้อ "รัฐศาสตร์การเมืองเรื่องข้าว" ว่า "ข้าว" เป็นพืชการเมืองไม่ใช่พืชเศรษฐกิจมาแต่ไหนแต่ไร สมัยรัชกาลที่ 4 ข้าวเป็นสาเหตุหนึ่งให้อังกฤษนำเรือปืนมาบังคับให้ไทยยกเลิกการผูกขาดการส่งออกและการนำเข้าของพระคลังสินค้า ทำให้ข้าวไทยราคาแพงและขึ้นลงตามราคาตลาดโลกจากนั้นเป็นต้นมา

จากนั้นราคาข้าวตกต่ำลงอย่างหนัก หลังวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่ 2 รัฐบาลทุกรัฐบาลเดือดร้อน อาจารย์ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ เขียนลงในคอลัมน์ "ซอยสวนพลู" ว่า "ทุกข์ของชาวนาคือทุกข์ของแผ่นดิน" รัฐบาลจะอยู่เฉยๆไม่ได้ แต่รัฐบาลไม่มีเงินเลย ฐานะการคลังอ่อนแออย่างหนัก บางเดือนรัฐบาลขาดเงินสดจ่ายเงินเดือน ขณะที่ราคาข้าวเปลือกตกต่ำลงอย่างหนัก ข้าวความชื้น 15% ข้าวเปียกน้ำราคาเหลือเกวียนละ 1,800 บาท รัฐบาลขณะนั้นเสนอมาตรการออกกฎกระทรวงตามความใน พ.ร.บ.ข้าว พ.ศ.2489 ห้ามไม่ให้โรงสีรับซื้อข้าวชาวนาต่ำกว่าเกวียนละ 5,000 บาทซึ่งเป็นราคาประกัน จะมีโทษทางอาญา เมื่อชาวนาเอาข้าวไปขายจะเอาราคาเกวียนละ 5,000 บาท เพราะฟังวิทยุมา ถ้าโรงสีบอกชาวนาว่า "ลื้อ เอาไปขายให้กับวิทยุก็แล้วกัน อ้าวซื้อได้เกวียนละ 2,500 บาทตามราคาตลาดเท่านั้น"

อย่าเหมาโรงสีเป็นผู้ร้ายคนเดียว

รัฐบาลนี้ก็จะทำอย่างเดียวกันโดยให้โรงสีและนักการเมืองเป็นผู้ร้าย เอาทหารไปตรวจว่ามีโรงสีร่วมมือกับนักการเมืองกดราคาข้าวเปลือกหรือไม่ ทุกครั้งที่ข้าวเปลือกราคาตกต่ำ โรงสีจะถูกจับเป็น "แพะรับบาป" ส่วนพ่อค้าคนกลาง ซึ่งส่วนใหญ่คือเจ้าของรถสิบล้อ เจ้าของรถสิบล้อ เกือบทั้งหมดก็คือ ตำรวจทางหลวง รัฐบาลและสื่อคงจะเกรงใจตำรวจ โรงสีจึงกลายเป็นผู้รับบาป ทั้งๆที่โรงสีเป็นกลไกสำคัญอันหนึ่งของตลาดข้าวรองลงมาจากผู้ส่งออกที่จะต้องไปแข่งขันกับนายหน้าค้าข้าวของประเทศอื่นๆ ที่เขามีทางเลือกกว่าจะเอาข้าวไทย ข้าวอินเดียหรือข้าวเวียดนาม

สำหรับข้าวนาปรังคุณภาพต่ำ เมื่อข้าวเปลือกราคาตก ซึ่งเป็นทุกปีตอนต้นฤดูเก็บเกี่ยว ช่วงต้นเดือน พ.ย.ไปถึงต้นเดือน ธ.ค.ก็จะมีเสียงเรียกร้องให้รัฐบาลแทรกแซงตลาดข้าวด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการประกันราคาหรือรับจำนำราคาข้าวเปลือก เมื่อรัฐบาลหอบเงินออกไปซื้อข้าวเปลือกแล้วมาฝากไว้ในยุ้งฉางของโรงสี โรงสีก็จะได้ค่าเช่าโกดัง ค่าขนส่ง ค่าข้าวเสื่อมคุณภาพ โรงสีจะลดการซื้อข้าวเปลือกเข้ายุ้งฉางเพื่อหมุนเวียนในธุรกิจโรงสี แต่ใช้ข้าวของรัฐบาลหมุนเวียนแทนข้าวของตนเอง ด้วยเหตุนี้สต็อกข้าวทั้งระบบจึงเท่าเดิม ยกเว้นในช่วงที่รัฐบาลใช้นโยบายจำนำข้าวทำให้ไม่สามารถส่งออกได้ เพราะข้าวแพงกว่าข้าวในท้องตลาด ข้าวของรัฐบาลจึงเหลืออยู่มากกว่า 10 ล้านตัน

“ขณะนี้บรรยากาศกำลังเร้าร้อนเพราะข่าวเรื่องราคาข้าวเปลือกตกหนัก รัฐบาลแถลงไปกล่าวว่าโรงสีและพ่อค้าคนกลางเป็นคนกดราคาข้าวเปลือกซึ่งไม่เป็นความจริง อย่างที่กล่าวคือ ราคาข้าวเปลือกข้าวสารซึ่งสัมพันธ์กันและถูกกำหนดโดยราคาตลาดโลกซึ่งก็ตกต่ำ ไม่มีใครกดหรือดึงราคาได้ ไม่ว่าจะเป็นโรงสี ผู้ส่งออกหรือรัฐบาล”

ท่ม 2.6 หมิ่นล้านผสวน “นโยบายรายได้”

นโยบายของรัฐบาลจึงควรอยู่บนความจริงว่า ไม่มีใครทำราคาอย่างไรได้ ไม่ว่าโรงสี คนกลางหรือผู้ส่งออกในด้านผู้ซื้อ ในด้านผู้ขายคือชาวนา สหกรณ์ รวมทั้งรัฐบาล กล่าวคือการใช้นโยบายราคา หรือ price policy นั้นใช้ไม่ได้ผล วิธีเดียวที่จะดึงราคาข้าวเปลือกได้ก็คือ “ชดเชยการส่งออก” หรือนโยบาย “export subsidy” เพราะไม่ได้ผูกพันการค้าเสรีสำหรับสินค้าเกษตรกับองค์การค้าโลก แต่่นโยบายการอุดหนุนหรือชดเชยการส่งออก

สำหรับประเทศไทยคงทำไม่ได้เพราะการเมืองรับไม่ได้ เพราะผู้รับเงินชดเชยหรืออุดหนุนการส่งออกคือผู้ส่งออก อธิบายให้คนเข้าใจได้ยากกว่า การชดเชยราคาส่งออกก็เหมือนกับการยกราคาส่งออกขึ้นให้สูงกว่าราคาตลาดโลก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการทำให้ราคาข้าวเปลือกในประเทศตกต่ำ ถ้าขึ้นทำรัฐบาลก็คงอยู่ไม่ได้ เพราะดูเหมือนแทนที่จะใช้เงินช่วยชาวนาแต่กลับไปช่วยผู้ส่งออก การเมืองคงรับไม่ได้

เมื่อ “นโยบายราคา” ใช้ไม่ได้ตามหลักวิธีเศรษฐศาสตร์ ก็คงเหลือ “นโยบายรายได้” ตามหลักวิธีรัฐศาสตร์ คือ ทำมาตรการหลายอย่างพร้อมๆกัน เช่น การให้สินเชื่อราคาถูกให้ชาวนากักตุนข้าวเปลือกเอง ให้ชาวนาสีข้าวไว้บริโภคเอง รับจำนำยุ้งฉาง ทั้งๆที่ชาวนาปกติไม่มียุ้งฉาง แต่ต่อไปนี้จะได้เห็นชาวนามียุ้งฉางสามารถจำนำได้โดยเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ออกใบประทวนรับจำนำให้ เอาบุญแจกมาคล้องและมาเผ่ายุ้งฉาง เพราะการจำนำยุ้งฉาง ผู้รับจำนำต้องรับมอบสิทธิครอบครอง ถ้าข้าวหายผู้รับจำนำต้องรับผิดชอบ

คำนวณแล้วจะยุ่งๆ แต่ก็ยังดีกว่านโยบายรับจำนำทุกเมล็ด เพราะไม่สิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดินที่จะต้องตั้งงบประมาณใช้หนี้ ธ.ก.ส. เป็นแสนล้านอย่างที่เคยทำมา ธ.ก.ส.จะเป็นหน่วยงานที่ได้ประโยชน์มากที่สุด ส่วนชาวนานั้นก็คงจะขายข้าวเปลือกเมื่อสีได้ให้กับพ่อค้าคนกลางเจ้าของรถ 10 ล้อ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นของตำรวจ นำไปขายต่อให้กับโรงสี โรงสีก็สต็อกข้าวตามปกติเพื่อส่งให้พ่อค้าปลีกข้าวสารและผู้ส่งออก แล้วก็ไปรับเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลไร่ละ 1,000 บาท ไร่หนึ่งผลิตได้ 800 กก.บวกค่าเกี่ยว ค่าขนส่ง ค่าเก็บ

รักษา โดยไม่ต้องเก็บรักษารวมประมาณ 12,000-13,000 บาท โดยรัฐบาลจัดงบประมาณที่ใช้จ่ายเพื่อการนี้ 26,000 ล้านบาท ก็น่าจะเป็นที่พอใจกับทุกฝ่าย

แนะใช้รัฐศาสตร์แทนเศรษฐศาสตร์

รัฐศาสตร์การเมือง คือการทำอะไรที่จะทำให้ทุกฝ่ายพอใจภายใต้ข้อจำกัดที่มีอยู่ คืองบประมาณแผ่นดินที่มาจากภาษีของประชาชน ไม่มีใครได้ทั้งหมดหรือเสียทั้งหมดและไม่เป็นปัญหาการเมืองในระยะยาว

ส่วนเศรษฐศาสตร์การเมือง คือทำอะไรที่จะทำให้ประชาชนเป้าหมายได้ทั้งหมด แต่ทำไปทำมามักจะหลงไปเป็นธุรกิจการเมืองที่การเงินการคลังของประเทศรับไม่ได้ แต่จะกลายเป็นปัญหาการเมืองในระยะยาว เพราะเศรษฐศาสตร์การเมืองมักจะกลายเป็นธุรกิจการเมืองได้โดยง่ายจากระบบควบคุมที่ดีไม่พอ เกิดความสงสัยมากมายจนเกิดความไม่พอใจกับกลุ่มประชาชนผู้เสียภาษี เพราะทนไม่ได้กับข่าวความเสียหายที่เห็นอยู่ตำตา

นโยบายข้าวของรัฐบาลทหารจึงเป็นนโยบายที่ใช้หลักรัฐศาสตร์การเมือง คือทำอะไรก็ได้ให้ทุกฝ่ายพอใจ ภายใต้ข้อจำกัดของทรัพยากรทางการเงิน นโยบายบางอย่างปฏิบัติไม่ได้แต่ทุกฝ่ายพอใจ รัฐบาลก็ไม่เสี่ยงงบประมาณหรือเสียบ้างก็ไม่มาก การคลังของประเทศพอรับได้

เนื่องจาก “ข้าว” เป็นพืชการเมืองแท้ๆ เพราะเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมากและมีปริมาณการผลิตมาก จะใช้หลัก “เศรษฐศาสตร์” อย่างเดียวไม่ได้ ต้องหันไปทางใช้หลัก “รัฐศาสตร์” จึงจะเอาตัวรอดไปได้ เมื่อกลไกการตลาดทำงาน การผลิตก็คงลดลง จนเกิดความสมดุลระหว่างความต้องการและการผลิตในระยะยาว โดยที่รัฐบาลไม่ควรไปยุ่งเกี่ยวกับราคา แต่ไปช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของ “ชาวนา” ก็พอ